

REPUBLIKA HRVATSKA
PRAVOBRANITELJICA
ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA
Ev.broj: PRS-05-05/23-52
Ur.broj: 34-24-01

Zagreb, 29. veljače 2024.

Centar za građanske inicijative Poreč
Gđa Nataša Vajagić
putem elektroničke pošte: natasa@cgiporec.hr

Predmet: Objektivizacija u člancima na elektroničkim publikacijama
- obavijest stranci, dostavlja se

Poštovana,

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova zaprimila je Vaše pritužbe na seksualizaciju i objektivizaciju u novinskim člancima i pratećim likovno-grafičkim oblikovanjima uz članke objavljene na elektroničkim publikacijama Jutarnji.hr, Dnevno.hr, Direktno.hr, Dnevnik.hr, Net.hr, Slobodnadalmacija.hr i 24sata.hr, a koje je prikupila Neformalna mreža za suzbijanje seksizma u medijima i oglašivačkoj industriji te koje ste dostavili Pravobraniteljici dopisom/e-mailom od 25. kolovoza 2023.

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova je, sukladno odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova (Narodne novine, br. 82/08 i 69/17, dalje u tekstu: Zakon), neovisno tijelo nadležno za suzbijanje diskriminacije temeljem spola, bračnog i obiteljskog statusa te spolne orijentacije (čl. 6. Zakona). Pravobraniteljica sukladno članku 19. st. 2. Zakona zaprima prijave svih fizičkih i pravnih osoba vezane uz diskriminaciju u području ravnopravnosti spolova te, sukladno članku 22. st. 2. Zakona, razmatra slučajeve kršenja načela ravnopravnosti spolova i slučajeve diskriminacije prema pojedincima ili grupama pojedinaca. U obavljanju poslova iz svoga djelokruga Pravobraniteljica je ovlaštena upozoravati, predlagati i davati preporuke (čl. 23. st. 1. Zakona).

Sukladno prethodno navedenim zakonskim ovlastima, Pravobraniteljica je izvršila uvid u sve pritužene članke (više od 2000) te Vam u privitku radi informacije dostavlja popis predmeta u okviru kojih je odgovornim osobama/glavnim urednicima/cama elektroničkih publikacija za pojedine pritužene članke koji predstavljaju eklatantne primjere kršenja dostojanstva žena i načela ravnopravnosti spolova uputila svoja upozorenja i preporuke. Napominjemo da je prema pojedinim

medijima Pravobraniteljica, grupirajući pojedine slučajeve/objave u okviru jednog predmeta/dopisa, uputila svoja upozorenja i preporuke za veći broj spornih članaka, a za koje je utvrdila nedvojbeno i ozbiljna narušavanja dostojanstva, objektivizacije i seksualizacije te kršenja posebice odredbi Zakon o ravnopravnosti spolova.

Ne ulazeći u uređivačku politiku, Pravobraniteljica je u svojim očitovanjima odgovornim osobama/glavnim urednicima/cama elektroničkih publikacija ukazala na nekoliko stvari iz aspekta poštivanja, odnosno nepoštivanja načela ravnopravnosti spolova i zaštite od diskriminacije, a u kontekstu zakonskih odredbi iz članka 16. Zakona o ravnopravnosti spolova, članka 8. Zakona o suzbijanju diskriminacije (NN 85/08, 112/12) i članka 3. Zakona o medijima (NN 59/04, 84/11, 81/13, 114/22), koje reguliraju način javnog prikazivanja žena i muškaraca s obzirom na spol i spolnu orijentaciju, rodni identitet ili izražavanje.

Temeljem članka 16. stavak 2. Zakona ravnopravnosti spolova zabranjeno je javno prikazivanje i predstavljanje žena i muškaraca na uvredljiv, omalovažavajući ili ponižavajući način, s obzirom na spol i spolnu orijentaciju. Članak 8. Zakona o suzbijanju diskriminacije kao jedno od osobitih područja primjene navodi javno informiranje i medije.

Prema članku 3. stavak 4. Zakona o medijima, zabranjeno je prenošenjem programskih sadržaja u medijima poticati ili veličati nacionalnu, rasnu, vjersku, **spolnu ili drugu neravnopravnost** ili neravnopravnost na temelju spolne orijentacije, kao i ideološke i državne tvorevine nastale na takvim osnovama, te izazivati nacionalno, rasno, vjersko, spolno ili drugo neprijateljstvo ili nesnošljivost, neprijateljstvo ili nesnošljivost na temelju spolne orijentacije, poticati nasilje i rat.

Uz navedeno, Kodeks časti hrvatskih novinara u točki 13. ističe da je nedopustivo koristiti **stereotype, pejorativne izraze, ponižavajuće prikazivanje, kao i svaki drugi oblik izravnog ili neizravnog poticanja ili podržavanja diskriminacije.**

Ujedno, u smislu odredbi Zakona o elektroničkim medijima, zabranjeno je poticati, pogodovati poticanju i širenju mržnje ili diskriminacije na više osnova, uključujući temeljem **spola**, bračnog ili obiteljskog statusa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije u audio i/ili audiovizualnim medijskim uslugama. Također, u sadržajima elektroničkih publikacija trebaju se, između ostalog, poštovati ljudska prava i temeljne slobode, a potrebno je i pridonositi slobodnom oblikovanju mišljenja, promicati međunarodno razumijevanje i osjećaj javnosti za pravdu, braniti demokratske slobode i dr.

Nastavno na navedeno, Pravobraniteljica je **upozorila** da navedeni članci i/ili likovno-grafičko oblikovanje uz članke koriste eklatantne seksizme, pritom grubo objektivizirajući žene i svodeći ih na razinu seksualnog objekta. Promoviranje ovakvih neravnopravnih odnosa između žena i muškaraca, u kojima se žene svode na seksualne objekte, zapravo je promoviranje stereotipnih rodni uloga, stoga Pravobraniteljica ujedno **upozorila** da je ovakvo prikazivanje žene

dehumanizacija temeljem njezinog spola, što je uvredljivo i ponižavajuće javno prikazivanje temeljem spola te je suprotno odredbi čl. 16. st. 2. Zakona.

Takva praksa, nažalost, nije posve neuobičajena kada je riječ o medijskom prikazu žena, čija se tijela često objektiviziraju a uloge seksualiziraju, neovisno radi li se o osobama iz medija, s estrade, gospodarstva, politike, sporta ili bilo kojeg drugog područja, na što Pravobraniteljica u svom radu kontinuirano upozorava. Upravo zbog ovog raširenog medijskog trenda, ovakvi članci/prikazi osnažuju seksistički, dakle diskriminatoran temeljem spola odnos prema ženama koji je prepoznat kao velika prepreka u ostvarivanju stvarne ravnopravnosti žena i muškaraca u svim područjima života. Nužno je stoga da mediji osvijeste da je takva praksa diskriminatorna temeljem spola (muškarci se u medijskim sadržajima ne prikazuju na ovakav način) te da **u osnovi predstavlja ponižavanje i povredu osobnog dostojanstva.**

Pravobraniteljica je podsjetila da je Odbor ministara Vijeća Europe usvojio Preporuku o prevenciji i suzbijanju seksizma (dalje Preporuka) (Recommendation CM/Rec(2019)1) kojom se, pored ostalog, seksizam definira kao manifestacija povijesno nejednakih odnosa moći između žena i muškaraca, što dovodi do diskriminacije i sprječava napredovanje žena. Potvrđuje se da se seksizam osnažuje rodnim stereotipima koji pogađaju žene i muškarce, djevojčice i dječake te da je suprotan postizanju ravnopravnosti spolova. Konstatira se da seksizam predstavlja prepreku osnaživanju žena i djevojaka, koje su nerazmjerno pogođene seksističkim ponašanjem. Rodni stereotipi i inherentne pristranosti oblikuju norme, ponašanje i očekivanja muškaraca i dječaka te stoga dovode do manifestiranja seksizma.

Preporuka ističe i da seksizam u medijima pridonosi okruženju koje tolerira i trivijalizira "svakodnevni" seksizam, a očituje se i kroz seksualizirane prikaze i objektivizaciju.

Sukladno svemu navedenome, Pravobraniteljica je **upozorila** da je u člancima i/ili likovno-grafičkom oblikovanju uz članke korišten seksistički pristup koji je suprotan načelima ravnopravnosti žena i muškaraca i diskriminatoran temeljem spola prema odredbama Zakona te drugih međunarodnih i nacionalnih dokumenata koji reguliraju način javnog prikazivanja žena i muškaraca s obzirom na spol.

Stoga, Pravobraniteljica je **preporučila** da navedene elektroničke publikacije ubuduće ne koriste seksizam u svojim medijskim sadržajima sukladno zakonskim odredbama. U tom smislu, Pravobraniteljica im je, u skladu sa svojim ovlastima, uputila i **preporuku** da se upoznaju s aktualnim nacionalnim i europskim zakonodavnim okvirom i dokumentima koji promiču ravnopravnost spolova, uklone rodne stereotipe i seksizme iz svojih medijskih sadržaja, odnosno u određenim slučajevima povuku navedeni prituženi članak iz medija te da svoje djelovanje u budućnosti koriste za promicanje ustavnog načela ravnopravnosti spolova.

Sukladno čl. 22. st. 2. i čl. 23. st. 2. Zakona, o u pojedinim je slučajevima, kada su to okolnosti zahtijevale Pravobraniteljica je zatražila i da ju u zakonskom roku od 30 dana odgovorne osobe obavijeste o mjerama i radnjama poduzetima slijedom njenog dopisa.

Prema zaprimljenim povratnim informacijama, u svim slučajevima (100%) prihvaćene su preporuke i upozorenja Pravobraniteljice, uz prihvaćanje odgovornosti za svoje postupke te, iako mediji iskazuju da im nije bila namjera reproducirati rodne stereotipe, seksizam ili narušavati privatnost i dostojanstvo žena, priznaju pogrešku te sa stajalištem Pravobraniteljice upoznaju uredništvo i redakciju.

Nastavno na preostale članke na koje se pritužujete, a koje ste dostavili predmetnim dopisom, u slučajevima ovakvih pritužbi Pravobraniteljica ne razmatra utvrđivanje diskriminacije u smislu kršenja odredbi Zakona o ravnopravnosti spolova, s obzirom na procjenu da se ne radi o materiji koja opravdava pokretanje anti-diskriminacijskog postupka Pravobraniteljice. Prag utvrđivanja je li došlo do diskriminacije ili nije, osim što mora u obzir uzimati specifičnosti svakog konkretnog slučaja, ne smije biti prenisko određen, jer bi tada ravnopravnost i odsustvo diskriminacije postali mehanizmi denuncijacije i kontrole te slobodu i ravnopravnost pretvorili u svoju suprotnost. Međutim, smatramo ujedno da je izričaj koji se koristi u medijskim sadržajima potrebno pristupiti iznimno pažljivo kako se gledateljstvu ne bi uputila pogrešna poruka. Predlažemo da, ukoliko već niste, na navedeno skrenete pažnju odgovornom uredniku/ici i autoru/ici pojedinog članka.

Temeljem iskustava u radu institucije Pravobraniteljice, praćenja trendova te provedenih analiza i istraživanja, razvidno je da se i nadalje pojedini trendovi u medijskim sadržajima uporno ponavljaju i/ili iako mijenjaju svoj fokus i dalje ostaju problematičnima iz aspekta ravnopravnosti spolova. Jedan od njih je i učestalo korištenje seksizama u javnom prostoru i izjavama javnih osoba te medijskim sadržajima i oglašavanju. Mediji koji dobivaju upozorenja i preporuke Pravobraniteljice, u najvećem broju slučajeva prihvaćaju ocjenu iznesenu od strane Pravobraniteljice, te upoznaju urednike/ce i novinare/ke s navedenim upozorenjem i preporukama. Međutim, u javnom prostoru i dalje se pojavljuju seksizmi i rodni stereotipi. Usprkos istima, ono što svakako ohrabruje, jest sve veći broj udruga i građana/ki koji reagiraju na rodne stereotipe kako pritužujući se Pravobraniteljici, tako i pritužujući se medijima i oglašivačima, čime se dugoročno mijenjaju postojeće prakse.

Pravobraniteljica je stajališta da su organizacije civilnog društva, osobito one koje su senzibilizirane te u svom djelovanju specijalizirane za područje praćenja medija iz perspektive poštivanja ravnopravnosti spolova, nediskriminacije te poštivanja prava LGBTIQ zajednice, ključne poluge koje će svojim javnim djelovanjem učinkovito pratiti na koji se način i u kojoj mjeri načelo ravnopravnosti spolova u svakodnevnim medijima oživotvoruje u njihovim medijskim sadržajima, konceptima i usmjerenjima.

Zaključno, preporuke Pravobraniteljice u području medija i medijskih sadržaja, čiju primjenu kontinuirano zagovara, odnose se posebice na poticanje sustavne edukacije medijskih djelatnika/ca sukladno nacionalnom zakonodavstvu i standardima europskih dokumenata vezano uz suzbijanje seksizama i rodnih stereotipa u medijskim sadržajima, jačanje etičkih principa i poštivanje načela ravnopravnosti spolova u izvještavanju i oblikovanju medijskih sadržaja, kao i povećanje broja

sadržaja koji, umjesto stereotipiziranih rodni uloga, promoviraju raznovrsne rezultate i uspjehe žena i rodni i spolni manjina u različitim područjima života.

Stoga, nastavno na navedeno Pravobraniteljica nastavlja sa zagovaranjem pune primjene navedenih preporuka, sa provedbom kontinuiranih edukacija predstavnika/ca medija te sa daljnjim razbijanjem i iskorjenjivanjem stereotipa i predrasuda.

S poštovanjem,

Privitak: Kao u tekstu

Dostaviti:

- naslovu
- arhivi

Preobraženska 4/1
10 000 Zagreb
Hrvatska

tel: ++385 (0)1 48 48 100
++385 (0)1 48 28 033

fax: ++385 (0)1 48 44 600
e-mail: ravnopravnost@prs.hr
www.prs.hr

***Odgovori na pitanje iz upitnika : Nacin pok - Način pokretanja postupka
Evidencijska oznaka : 05-05 - MEDIJI - OSTALO
Predmeti zaprimljeni u razdoblju od 01.01.2023 do 31.12.2023***

R.B.	Šifra	Odgovor	Klasa	Predmet
1.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0001	CGI POREČ, JUTARNJI LIST: SEKSI IZDANJE (OBJAVLJENO 3.7.2023.)
2.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0002	YASMINE BLEETH, SEKSIZAM I OBJEKTIVIZACIJA (OBJAVLJENO 14.6.2023.)
3.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0003	EVA LONGORIA, SEKSISTIČKI PRIKAZ I OBJEKTIVIZACIJA (OBJAVLJENO 19.6.2023.)
4.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0004	CGI POREČ, JUTARNJI LIST, ULTRA - SEKSUALIZIRANI/SEKSISTIČKI PRIKAZ POSJETTELJICA (OBJAVLJENO 10.7.2023.)
5.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0005	CGI POREČ, JUTARNJI LIST, ANTONIELA ROCCUZZO - OBJEKTIVIZACIJA (OBJAVLJENO 18.7.2023.)
6.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0006	MILA HORVAT, DNEVNIK.HR, OBJEKTIVIZACIJA (OBJAVLJENO 3.7. 2023.)
7.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0007	DILETTA LEOTTA, DNEVNIK.HR, OBJEKTIVIZACIJA (OBJAVLJENO 26.6.2023.)
8.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0008	ČLANCI OBJEKTIVIZACIJA, DIREKTNO.HR
9.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0009	FANI STIPKOVIĆ, DNEVNIK.HR, OBJEKTIVIZACIJA (OBJAVLJENO 10.7.2023.)
10.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0010	NET HR, OBJEKTIVIZACIJA (OBJAVLJENO 13.4.2023.)
11.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0011	NET.HR, OBJEKTIVIZACIJA (OBJAVLJENO 11.4. 2023.)
12.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0013	GORDAN JANDROKOVIĆ - SUPRUGA, DNEVNIK.HR, OBJEKTIVIZACIJA (OBJAVLJENO 11.7.2023.)
13.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0014	OBJEKTIVIZACIJA ČLANCI, DNEVNIK.HR,
14.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0016	ECIJA OJDANIĆ, DNEVNIK.HR, OBJEKTIVIZACIJA (OBJAVLJENO 26.6.2023.)
15.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0018	ZLATAN IBRAHIMOVIĆ, DNEVNIK.HR, OBJEKTIVIZACIJA (OBJAVLJENO 12.7.2023.)
16.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0019	RUBRIKA SEXY, DNEVNIK.HR, OBJEKTIVIZACIJA (ČLANCI)
17.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0020	JESSICA GOICOECHEA, DNEVNIK.HR, OBJEKTIVIZACIJA (OBJAVLJENO 22.6.2023.)
18.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0021	LANA JURČEVIĆ, DNEVNIK.HR, OBJEKTIVIZACIJA (OBJAVLJANO 26.6.2023.)

***Odgovori na pitanje iz upitnika : Način pok - Način pokretanja postupka
Evidencijska oznaka : 05-05 - MEDIJI - OSTALO
Predmeti zaprimljeni u razdoblju od 01.01.2023 do 31.12.2023***

R.B.	Šifra	Odgovor	Klasa	Predmet
19.	I.1.1.	preporuka Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0022	MILA ELEGVIĆ, DNEVNIK.HR, OBJEKTIVIZACIJA (OBJAVLJENO 22.6.2023.)
20.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0024	VJEKOSLAVA HULJIĆ, DNEVNIK.HR, OBJEKTIVIZACIJA (OBJAVLJENO 26.6.2023)
21.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0025	ANA URŠULA NAJEV, DNEVNIK.HR, OBJEKTIVIZACIJA (OBJAVLJENO 26.6.2023.)
22.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0027	ANNA ALKHIM, 24 SATA, OBJEKTIVIZACIJA / SEKSIZAM (OBJAVLJENO 31.5.2023.)
23.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0030	SLOBODNA DALMACIJA, OBJEKTIVIZACIJA (OBJAVLJENO 10.7.2023.)
24.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0032	SLOBODNA DALMACIJA, OBJEKTIVIZACIJA (OBJAVLJENO 26.4.2023. I DRUGI DATUMI)
25.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0033	JESSICA ALBA, 24 SATA, OBJEKTIVIZACIJA (OBJAVLJENO 5.6.2023.)
26.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0034	DNEVNO.HR, OBJEKTIVIZACIJA (OBJAVLJENO 4.4.2023.)
27.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0035	SLOBODNA DALMACIJA, OBJEKTIVIZACIJA (OBJAVLJENO 9.6.2023. I DRUGI DATUMI)
28.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0036	EVA LONGORIA, 24 SATA, OBJEKTIVIZACIJA (OBJAVLJENO 13.3.2023.)
29.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0043	TURIZAM, 24 SATA, OBJEKTIVIZACIJA (OBJAVLJENO 13.5.2023.)
30.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0044	JENNIFER LOPEZ, 24 SATA, OBJEKTIVIZACIJA (OBJAVLJENO 2.8.2023.)
31.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0048	MATO NJAVRO, DNEVNO.HR, OBJEKTIVIZACIJA (OBJAVLJENO 7.4.2023.)
32.	I.1.1.	Inicijativa PRS: Upozorenje, prijedlog ili preporuka	05-05/23-0049	TURIZAM - OBJEKTIVIZACIJA, DNEVNO.HR (OBJAVLJENO 9.4.2023.)

Ukupno:

32

